

WIJNGAARD, De, oude rederijderskamer, in
1353 te Brussel gesticht onder de naam Maria-

crans; in 1657 heropgericht als De Wijngaard, met de kenspreuk „Groeien en Bloeien”.

In de 17de en 18de eeuw bleef hij één van de belangrijkste toneelkringen in de hoofdstad, maar onder het Franse bestuur werden zijn openbare vertoningen verhinderd. Daarom werd de troonsbestijging van Willem I op 30 juni 1816 met geestdrift begroet en met luister gevierd. Gedurende de Hollandse periode werden de voorstellingen voortgezet. In 1820 kreeg de maatschappij de titel Koninklijk en van 1821 af kreeg ze een jaarlijkse toelage van 100 gulden. Na de omwenteling van 1830 viel het gezelschap wegens zijn gehechtheid aan de Hollandse regering uiteen. Maar reeds in 1839, zodra er Vlaamse manifestaties in de hoofdstad opdoken, werd de maatschappij hersteld. Onder invloed van vurige leden als M. van der Voort, F. van de Sande, E. Stroobant, speelde De Wijngaard weldra een belangrijke rol in de V.B. Zijn hoofddoel was de verdediging van het Vlaamse volk en de verbreiding van een zuivere Vlaamse taal in de verfranste hoofdstad, en dit vooral door culturele middelen. De Wijngaard, samengesteld uit een toneelsectie en een koorafdeling, nam deel aan officiële wedstrijden en herhaaldelijk werd hem door het betreffende ministerie de organisatie van de Septemberfeesten toevertrouwd. Op 21 juli 1856 speelde het gezelschap de eerste opera in het Nederlands te Brussel (Willem Beukels). Tussen 1853 en '64 gaf de maatschappij een tijdschrift uit (De Wijngaerd, Toneelnieuwsblad) waarin de activiteiten voor de V.B. duidelijk tot uiting kwamen. In 1858 ondernam De Wijngaard een poging om de belangrijkste toneelkringen te verenigen om zo een kern van Vlaamse schouwburgen in Brussel te vormen. In 1879 stichtte hij ook een spaarkas om het materiële welzijn van zijn leden te verzekeren. Door de 19de en 20ste eeuw heen bleef De Wijngaard zijn oorspronkelijk programma trouw. Hij bestaat thans nog te Anderlecht (Brussel) onder dezelfde naam, als een gemeentelijke toneelvereniging. Op het gebied van de taalstrijd heeft De Wijngaard een dubbele rol gespeeld. Zijn belangrijkste kenmerk is het in stand houden van Vlaams bewustzijn in de hoofdstad, maar ook was hij een verzamelplaats voor alle Brusselse Vlaamsgezinden. Hoewel onpartijdig en zonder politiek programma, was De Wijngaard het uitgangspunt voor een militante vleugel die de V.B. te Brussel een politieke impuls gaf.

LITERATUUR: F. Luyten, *Beknopte geschiedenis van de Kon. Maatschappij De Wijngaerd te Brussel, in verband met de staatkundige gebeurtenissen* (1872); - *Standregels (Wetten) van de Wijngaerd, Koninklijke Maatschappij ter beoefening van de Nederlandsche toneel en Zangkunst en ter verdediging der belangen der Vlaamsche taal* (1894); - Th. Coopman en A. Siffer, *De Taelstrijd hier en elders*, II (p. 62-67); - O. van Hauwaert, *Het Nederlandsch Tooneel, in Vlaamsch België sedert 1830*, III (1908, p. 80); - M. Sabbe, L. Monteyne en H. Coopman, *Het Vlaamsch Tooneel, inzonderheid in de XIXde eeuw* (1927, p. 553-562); - A. Henne en A. Wauters, *Histoire de la Ville de Bruxelles*, II (1969, p. 475-476).